

Секція 2.

Реформування правоохоронної і судової систем: український і зарубіжний досвід

Section 2.

Reforming of law enforcement and judicial systems: Ukrainian and foreign experience

Миколайчик Л.

студентка факультету економіки та управління Західноукраїнського національного університету.

Науковий керівник: к. е. н., доцент кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ

Зигрій О. В.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Кримінальні правопорушення проти власності є одними з найбільш поширених і найнебезпечніших груп злочинних діянь, оскільки вони посягають на одне з найцінніших соціальних благ – право власності.

І. Блінова зазначає, що об'єктом злочину є охоронювані кримінальним законом суспільні відносини, на які здійснюється злочинне посягання. Такими суспільними відносинами є: суспільний лад, політична й економічна система держави, відносини власності, особистість, політичні, трудові, майнові й інші права громадян і правопорядок [5, с. 53].

За своєю величезною кількістю посягань на власність такі кримінальні правопорушення як крадіжка, грабіж та розбій слід вважати одними із найважливіших. Саме тому законодавці не тільки нашого часу, а й протягом всієї історії кримінального права приділяли таку увагу саме цим кримінальним правопорушенням. Не можна уявити правову та соціальну державу, котра не охороняла відносини у сфері власності. Адже дана країна просто не мала б довіри до держави з боку громадян та інших країн. Це унеможливило б експортну діяльність, і тим самим відбулось би падіння економіки. Доречно зазначити, що правильне і доцільне функціонування відносин власності підтримує стабільність економічної системи та забезпечує підвищення рівня добробуту народу.

Стаття 13 Конституції України проголошує рівність усіх суб'єктів права власності перед законом і забезпечення захисту їх прав державою [1, с.7].

Відносинами власності є суспільні відносини щодо користування, володіння і розпоряджання майном, що чітко передбачено нормами Цивільного та Господарського кодексами. Відповідно до ст. 316 Цивільного кодексу правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює

відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [2, с. 105]. Об'єктом злочинів проти власності є суспільні відносини власності, що охороняються кримінальним законом як частина економічних відносин, як основа економічної системи держави.

З об'єктивної сторони крадіжка та грабіж – це правопорушення із матеріальним складом, тобто такі, що зумовлюють в результаті протиправного діяння суспільно небезпечних наслідків, у вигляді матеріальної шкоди відносинам власності. Це твердження дає підстави вважати, що раніше згадані кримінальні правопорушення є закінченими із моменту настання тієї чи іншої шкоди власнику [5, с. 89].

У диспозиції ст. 185 Кримінального кодексу України зазначено, що крадіжка – це таємне викрадення чужого майна [3, с. 118]. Мається на увазі, що дане діяння було вчинене таємно, тобто потайки, непомітно, за відсутності власника цього майна. Однак не тільки кримінальне правопорушення, вчинене потайки, вважається крадіжкою, адже воно може бути вчинене і присутності інших осіб. Наприклад, викрадення в присутності осіб, які усвідомлюють крадіжку, що здійснюється, але суб'єкт знає, що ці особи не будуть йому перешкоджати, він впевнений в їх мовчазній згоді, невтручанні.

У диспозиції ст. 186 Кримінального кодексу України зазначено, що грабіж – це відкрите викрадення чужого майна [3, с. 119]. В даному випадку законодавець мав на увазі викрадення майна у присутності власника речі або інших осіб, які повністю усвідомлюють те, що відбувається. Правопорушник в цьому випадку також повинен усвідомлювати, що його дії були помічені, однак ігнорує це. Якщо ж правопорушник помиляється і вважає, що його дії непомітні, то в такому випадку дане діяння не є складом злочину грабежу, а є складом злочину крадіжки.

Що стосується розбою, то дане правопорушення є з усіченим складом, тобто спричинення матеріальної шкоди в даному випадку не є обов'язковою його ознакою. Розбій можна вважати завершеним з моменту нападу, тобто застосуванням психічного чи фізичного насильства, при цьому неважливо чи заволодів правопорушник чужим майном. Обов'язковими ознаками розбою є застосування психічного чи фізичного насильства. Під фізичним насильством, яке несе небезпеку для здоров'я чи життя, розуміється легке тілесне ушкодження, яке зумовило короткотермінове порушення здоров'я або незначне позбавлення працездатності, середньої тяжкості, тяжке тілесне ушкодження, замах на вбивство, вбивство. Психічним насильством в такому випадку вважається погроза застосування фізичного насильства для того, щоб змусити потерпілу особу віддати кривднику ту чи іншу річ.

Розслідування такої категорії злочинів проти власності як крадіжка, грабіж, розбій, встановлення осіб, які їх вчинили – це виключно сфера діяльності підрозділів Національної поліції України. Саме тому належна теоретична підготовка поліцейських у сфері протидії злочинам проти власності є необхідною умовою їх ефективної роботи [6, с. 5]. Нормативне підтвердження даного твердження знаходить своє відображення у частині першій ст. 216 Кримінально-процесуального кодексу України [4, с. 217].

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості

- Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 02.11.2023)
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-XIV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 02.11.2023)
4. Кримінальний процесуальний Кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.11.2023)
5. Бондаренко, О. С. Кримінальне право. Загальна частина (у таблицях і схемах) : навч. посіб. О. С. Бондаренко, М. О. Думчиков. Суми : СумДУ, 2022. 114 с.
6. Грищук, І. В. Кримінальна відповідальність за крадіжку злочинного майна, яке перебуває на охороні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. С. 13-29.
7. Кримінальне право України: загальна частина: навч. посібник : за ред. проф. І. Є. Блінова. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2019. 354 с.

Ковальчук О.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.
Науковий керівник: д. філ. з права,
доцент кафедри адміністративного права
та судочинства ЗУНУ
Іванюк В. Д.*

РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Судова практика в правових системах здатна відігравати ключову роль в інтерпретації нормативно-правових актів. Судова практика також сприяє створенню єдиної практики застосування законодавства. Коли суди розглядають аналогічні справи і виносять рішення, це сприяє уніфікації підходів до вирішення правових питань. Рішення судів у конкретних справах можуть стати правовими прецедентами, які використовуються у майбутніх судових рішеннях для аналогічних ситуацій. Це важливо для розвитку правової системи і забезпечення її адаптації до змін у суспільстві. Відтак, актуальним є дослідження особливостей та значення судової практики в правовій системі України.

Слід зазначити, що термін «судова практика» можна розглядати в широкому та вузькому значенні. В даному контексті заслуговує уваги наукова позиція В.О. Гончарова, А.С. Завгородньої та А.О. Точій, що «у широкому розумінні судова практика включає всю діяльність судових органів, що відображається в прийнятих судових актах. У вузькому значенні судова практика пов'язується з практичною діяльністю судових органів з прийняття лише тих рішень, які містять правові положення. Дослідниця Д. Ю.